

Минина Н.В.

Институт искусств

Киевского университета имени Бориса Гринченка

ПРОБЛЕМА РАЗВИТИЯ ИППИЧНОГО ЖАНРА В ЕВРОПЕЙСКОМ ИСКУССТВЕ НАЧАЛА ХХІ СТОЛЕТИЯ.

Аннотация

В статье проведен ретроспективный анализ развития и эволюции образа лошади в живописи, исследованы последовательное выделение иппического жанра в составе анималистического жанра. Раскрыты особенности презентации образа лошади в работах современных художников Украины и европейских государств. Определен весомый вклад художников Западной Европы в развитие иппического жанра. Выявлено влияние социально-экономических условий на отсутствие популярности образа лошади в современной украинской живописи.

Ключевые слова: анималистика, иппичный жанр, образ лошади, художник-анималист, современная живопись.

Minina N.V.

Art Institute

Borys Grinchenko Kyiv University

THE ISSUE OF HIPPO-GENRE DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN ART AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

Summary

The retrospective analysis of development and evolution of the horse image in art conducted done in this article. The features of presentation of horse's image in works of Ukrainian and other European countries' contemporary artists were disclosed. The considerable contribution of Western European artists to the development of Hippo-genre was determined. The influence of socio-economic conditions to the lack of popularity of horse's image in the Ukrainian modern painting was discovered.

Keywords: animalism, Hippo-genre, image of horse, animal painter, contemporary art.

УДК 2-523.6:27-875.66:061.23](477.4)

ДОБРОЧИНЦІ ТА МЕЦЕНАТИ МОНАСТИРІВ ДОМІНІКАНЦІВ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ

Урсу Н.О.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Стаття присвячена висвітленню імен та діяльності доброчинців, що кардинально змінювали вигляд домініканських храмів. Досліджено, що меценати підвищували рівень духовно-мистецької вартості споруди. Фундатори активно стимулювали розвиток сакральної архітектури на території України. Від них залежало запрошення висококваліфікованих архітекторів і митців. Патрони домініканських осередків відігравали одну з головних ролей у справі створення культурної спадщини в Україні.

Ключові слова: бенефактор, патрон, доброчинець, мєндиканти, костел, архітектура, домініканський орден, конвєнт, монастир.

У сучасних мистецтвознавчих дослідженнях роль меценатів, як правило, штучно занижується. В кращому випадку побіжно згадується ім'я того чи іншого жертвувача. Часто вони взагалі залишаються в тіні, хоча традиційно шляхетські родини виділяли великі кошти на реставрацію, а деколи спорудження монастирських ансамблів і костьолів. Науковці дотепер залишали поза увагою питання ролі фундаторів і патронів у справі створення культурно-мистецької спадщини ордену на українських землях.

Тому, мета статті – висвітлити діяльність доброчинців, що кардинально змінювали вигляд домініканських храмів, підвищували рівень духовно-мистецької вартості споруди, стимулювали розвиток архітектурної композиції, скульптурного наповнення, прикрашали інтер'єр рельєфними та живо-

писними творами мистецтва. Дякуючи внескам на перебудову, храми зазнавали значних змін. Можна говорити про співучасть меценатів у процесі відбудови і створенні художньо-композиційного образу сакральних споруд.

Серед людей, які протягом століть намагалися грошовими та коштовними пожертвами підтримати осередок ченців у Кам'янці, можна назвати князів Коріатовичів [19, с. 102], князя Свидригайла [23, с. 164], старосту Кам'янецького, генерала земель Подільських Федора Буцацького Язловецького, Миколая з Нового Двору [34, с. 76]. Станіслав Подчаский, наприклад, поховав в костелі єдиного сина і переписав усе майно домініканцям; П. Оржеховський подарував домініканцям у 1620 році половину села Залуччя [23, с. 164-165]; пан Пехоцький прикрасив вітар св. Яцка, для якого отримав

у Кракові часточку мощів Святого [19, с. 103]. З історичних джерел відомо, що з 1596 року особливими покровителями кам'янецьких домініканців стають деякі представники родини Потоцьких (герб Пилява). Вони допомогли відмурувати монастир і добудувати у 1596 році до правої від входу наві костелу невелику купольну капличку Божої Матері Розарію, де помістили відому чудесами ікону Діви Марії. У 1618 році на кошти каштеляна Галицького (1613 р.), пізніше каштеляна Кам'янецького Войцеха Гумецького (герб Юноша) споруджується купольна каплиця, присвячена Христу Спасителю. Невдовзі з'являється третій член змагання між бенефакторами – Павел Дамецький (герб Прус), який дає кошти на прибудову каплиці на честь св. Домініка, яку влаштовано у 1628 році.

У 1737 році костел почали реставрувати, але, коли через три роки для цього забракло грошей, на допомогу знову прийшов представник родини Потоцьких, Теревлянський староста – Міхал Франц, на кошти якого й було закінчено реставрацію [22, с. 35]. Архівні документи фіксують, що він фінансував реставраційні роботи, які проводилися під керівництвом тоді ще молодого, а згодом відомого архітектора, військового інженера, коменданта Кам'янець-Подільської фортеці, Яна де Вітте. Відреставрований костел був наповнений символікою бенефактора: тимпан фронтона містив рельєфне зображення героїзованого гербу Потоцьких; центральною фігурою акротерія, зафіксованою ще до 1860 року, була постать Михайла Архангела, покровителя М. Потоцького. З лівого боку, на розі вулиці Домініканської, прибудовується двоповерховий коляторський (фундаторський) будинок з трисхилим дахом для М. Потоцького, в якому цей добродій прожив кілька останніх років і помер коло 1760 року (похований в крипти каплиці Св. Домініка) [22, с. 37].

Потоцький не обмежувався реставрацією костельних і монастирських приміщень. Він був домініканським терціарієм, у 1737 році пріором (разом з дружиною Маріанною) Архієпископства Святого Розарію, котре почало існування в домініканському храмі ще перед 1605 роком і мало обов'язки щоденної молитви на вервиці, допомоги в костелі у святкові дні, перенесенні свічок, хоругв та інших атрибутів під час процесій, опіки над каплицею Матері Божої Розарію [16, с. 217]. Баронч пише, що тільки на зведення будинку монастиря, крім матеріалів, він видав 14000 польських злотих і справив три келиха, лампу і ампулки зі срібла, літургичні шати з найдорожчих перських і турецьких тканин; орган, на який витратив 5000 злотих. З метою придбання книжок для монастирської бібліотеки він подорожував до Риму [3, с. 432]. За значний внесок у справу ревіталізації осередку в Кам'янці у 1743 році Папа Римський Бенедикт XIV подарував М.Ф. Потоцькому оздоблений релікварій з мощами св. Олександра, мученика. М. Потоцький пожертвував його храму [12, с. 34].

Костельні Візитації, котрі спираються на старі монастирські документи, свідчать про побудову в Кам'янці для сестер-домініканок у 1615 році на плацу, біля Руської брами, на пожертви прихожанки Єлизавети Цепловської, невеликого дерев'яного костелу з монастирем, присвяченого Непорочному Зачаттю Пресвятої Діви Марії [12, с. 412]. Це був єдиний жіночий монастир проповідницького ордену на території Поділля. Дільницю з невеликим будинком Є. Цепловська викупила у Подільського воеводи Станіслава Лянцькоронського [15, с. 82]. Ще до турецького нашествия 1672 року зусиллями пріориси Марії Потоцької на новому місці, біля Вітряної

брами, на площі, подарованій Марією Могиллянкою (у першому шлюбі Потоцькою), матінкою пріориси Марії Вікторії, було вибудовано кам'яний храм, в котрий сестри ордену не встигли вселитися. За часів турецької окупації його було зруйновано, а черниці роз'їхалися до інших осередків. Новий костел було закладено у 1713 році пріорисою В. Корчевською на території купленої садиби, що знаходилася над скелею, біля архієрейської церкви і колишнього цейхаузу, а існуючу на дільниці кам'яницю перереставровано на монастир. У 1720 році костел було вимуровано, консекровано і надано ім'я св. Михайла Архангела [12, с. 412].

Одним з найстарших храмових споруд ордену вважається Смотрицький костел. Точна дата заснування осередку ченців до цього часу дослідниками не з'ясована, але першу згадку про сакральну забудову з дерева знаходимо в документах від 17 березня 1375 року. Це привілей подільського князя Олександра Коріатовича Смотрицькому домініканському монастирю на млин з окольною землею, яка підтверджує факт більш раннього дару цього млина храму Вознесіння Діви Марії у Смотричі братом Олександра, Юрієм [25, с. 453]. Перший храм згорів у 1427 році, у 1487 почали будувати наступний – дерев'яний, у вигляді хреста, який після довготривалого будівництва було закінчено стараннями генерала земель Подільських, Смотрицького старости Миколая Бржеського у 1579 році [12, с. 206]. У 1786 році пріор монастиря Емерік Шадбей частково на кошти ордену, частково на пожертвування родини Потоцьких і приватних осіб, розпочав будівництво кам'яного костелу, доручивши нагляд за ходом робіт пану Краснопольському [17, с. 11]. Роботи було закінчено тільки у 1821 році.

Одним з фундаторів Шарівського костелу та кляштору був Подільський воєвода, Теревлянський староста Яків Претвич, котрий отримав Шарівку у спадщину від батька, Бернарда Претвича. У 1607 році (час закінчення зведення) він побудував та повністю обладнав кам'яний храм, присвячений Благочинню Пресвятої Діви Марії, й передав його у володіння ченцям [34, с. 243]. Цей факт підтверджується більш ранніми документами – Візитаціями за 1823 рік [12, с. 282]. У Візитаціях за 1823 рік в якості добродія згадується граф Дульський, який мав намір реставрувати костельну вежу.

Наприкінці XVI століття в Барі зафіксовано існування костелу св. Анни, консекрованого у 1604 році, котрий стараннями С. Гольського, руського воєводи і Барського старости, був переданий домініканцям [34, с. 7-9]. Під керівництвом пріора Емеріка Шадбея було вимуровано однопростірний храм.

Щодо утворення осідку в Солобківцях, Візитації 1823 р. фіксують, що в архівах знайдено слід про побудову першого костелу Солобківським спадкоємцем Яцком Шембером (Шембергом?), який віддав його домініканцям бл. 1650 р. Його було спалено в результаті ворожих навал, а у 1729 р. воєвода Подільський Стефан Гумецький, отримавши Солобківці у спадок, відтворив храм, монастир зовні і всередині. Портрети патронів С. і К. Гумецьких, розташовані в костелі, свідчать про досить вагому добродійну допомогу [12, с. 237а, 242]. Син воєводи, коронний стольник І. Гумецький побудував при храмі шпиталь і призначив фондуш на його утримання [34, с. 228].

На Брацлавщині існували 4 осередки домініканців. Історія говорить про запрошення до Мурафи отців-домініканців Ядвігою з Язловецьких Бельзецькою, після чого у 1624 р. постає монастир ордену. Вагомий внесок у побудову кам'яного храму зробив

один з представників родини Потоцьких, Йоахим Кароль, а також експривініал, пріор, кс. Казимир Велямовський [12, с. 141]. На знак вдячності за добродієвства у замках архівольтів головної нави, в круглих медальйонах, вміщено герби родин-дonaторів – Потоцьких та Грохольських. Згадуються також портретні зображення у позолочених різьблених рамах: фундаторів – Ядвіги Бельзецької та Йоахима Кароля Потоцького, маршалка Й. Дзеконського тощо [13, с. 507], а також два посмертних пам'ятника: Й.К. Потоцькому – дерев'яний, чорного кольору, з випуклими позолоченими літерами; 2-й, з чорного мармуру, маршалку Й. Дзеконському [12, с. 142a].

У місті Вінниця 1624 р. побудували дерев'яний костел з монастирем, що двічі постраждав – у 1648 р. від козаків Б. Хмельницького і перед 1700 роком від татар, був спалений і відтворений: перший раз відбудований С.Черленковським; другий – реставрований М. Калетинським. Зрештою він нахилився і, як наслідок, був розібраний. На цьому ж місці, на старому плацу, дещо вище, у 1750 р. затратами подружжя брацлавського земського судді М. і А. Грохольських був вимуруваний новий костел. Водночас, 1750 р. графи Грохольські профінансували зведення мурованого, двоповерхового, фронтом на південь монастиря для ченців. 1758 р. храм був повністю обладнаний та консекрований 1761 р. [12, с. 383-384]. Волиняк називає інші дати: рік побудови – 1758, рік повного обладнання – 1768 [34, с. 269].

Тиврівський храм спочатку був дерев'яний, зведений ще у 1569 р. 1590 р. М. Ярошинська вийшла заміж за С. Калетинського і отримала у придане Тиврів, який перейшов до дому Калетинських. У Візитаціях зафіксовано, що у 1752 р. почато будівництво кам'яної споруди, а дерев'яний було розібрано. 1760 р. костел з монастирем вимурувані у вигляді 4-кутника, частково коштом фундатора, каштеляна, хорунжого Брацлавського, Я. М. Калетинського, частково на пожертви інших бенефакторів. Подружжя Калетинських 1739 р. на паломництві у Ченстохові купили копію чудотворного образу Матінки Божої і привезли її до Тиврова. Було постановлено збудувати для неї костел. Я. М. Калетинський споро взявся за справу і оголосив, що хоче побудувати для домініканців костел і садибу. У 1742 р. приїхало 4 монахи, котрі осіли поки що при замковій каплиці [34, с. 259].

Окольський стверджує, що про фундацію Тульчинського домініканського костелу замислювався ще Валентин-Олександр Калиновський, володар колосальних маєтків, між іншими господар Тульчина, генерал земель подільських. Його син, Адам, староста брацлавський, вінницький etc. здійснив намір батька і запросив монахів, збудувавши для них садибу і храм, в якому й був похований у 1637 р. [19, с. 99-100]. Місто спочатку належало Станіславу, а потім племінникові його, Францу Салезію Потоцькому – «малому королю Русі». 1775 р. володарем стає син останнього, генерал-аншеф граф Станіслав Щенний Потоцький, який переносить свою резиденцію до Тульчина. Костел Святого Станіслава Потоцький будував як родинний храму-усипальницю з 1784 р. За його задумом костел повинен бути монументальнішим від палацу і становити мініатюрну копію храму Святого Петра в Римі [33, с. 139]. Монастир був мурований 1787 р., а після пожежі 1811 р. уцілів. Інша дата закладення костелу міститься у документах, які свідчать, що сучасний храм на новому місці, напроти палацу, було зведено у 1786 році [13, с. 454a].

В межах території Правобережної України домініканські осередки розташовувалися також на Волині та Київщині. Можна зробити припущення, що ченці ордену з'явилися в Луцьку ще у XIII столітті. Проте наявні документи про Луцький конвент вказують на конкретну дату – 15 червня 1390 р. Цього року польський король Владислав Ягелло надає домініканцям привілей на земельні угіддя в Луцькому повіті, т. зв. «Городицю на Судовиці» з лісами й пасовиськами, що переходять у власність ченців. У привілеї згадується костел Успіння Діви Марії, заснований тим же Владиславом Ягеллом (*nostrae foundationis*) [28, с. 197]. Відомий другий привілей від 6 лютого 1393 р., за яким Вітольд, князь литовський, пан на Троках та Луцьку, надає домініканцям у вічне користування млин зі ставом, Новостав, у Луцькому повіті [29, с. 788].

Баронч вимінює Луцьких добродієвців і повідомляє, що перед спорудженням костелу домініканці користувалися дерев'яною Миколаївською каплицею єпископа на вул. Татарській [3, с. 315]. В архівних документах згадується ім'я ще одного добродієвця – белзького підкоморного В. Радецького, коштом якого у 1783-1817 р.р. зроблено нове завершення куполу [34, с. 140]. Тоді ж зведено муровані костел і монастир на гроші ченців [6, с. 1].

Володимирський, монастир (до 1497 р.) був одним із останніх конвентів, що постали під час першої хвилі фундацій. Після неї впродовж майже ста років (до 1590 р.) на руській, як і польській, землях не з'явилось жодного домініканського осідку. Володимирська фундація згідно усталеної в історіо-графії версії була здійснена Великим литовським князем Александром. Домініканці отримали значно менший, порівняно з луцькими, фундац, віленським братам взагалі були передані доходи парафії, що не свідчить про особливу щедрість фундатора до ордену. Отож, на користь конвенту були передані право на побір десяти мір зерна від кожного помолу, півкопи широких грошів шоквартально [31, с. 1]. Однак як і в випадку з луцьким осідком, можна датувати появу володимирського конвенту набагато ранішим часом – в акті провінціальної капітули домініканців ми віднайшли згадку про його існування вже в 1468 р. [2, с. 93] Очевидно, Александр просто покращив матеріальне положення вже існуючого осідку. Ще одним свідченням на користь існування володимирського осідку в цей час є наявність в його костелі портрета Вітовта, який, здавалося б не мав ніякого зв'язку із конвентом, однак міститься поруч з повторним фундатором конвенту Й. Чешковським. В цьому ж документі візитації, де міститься опис портретів, під першими фундаторами монастиря зазначаються династія Ягеллонів загалом, а не конкретна Олександр [31, с. 44]. Звідси цілком вірогідним видається фундація Вітовтом не лише осідку в Луцьку, а й у Володимирі [24, с. 48].

Небагато відомостей маємо про утворення домініканського осередку у містечку Козин Волинської губернії, заснованого біля 1738 р. і вимурувано у 1776 р. на честь Св. Івана Хрестителя і Св. Станіслава завдяки родині Тарновських [34, с. 101]. Візити 1822 року свідчать про надання ченцям графом К. Тарновським 18 червня 1738 р. ґрунтів і грошових сум, що храм знаходився на той час на землях спадкоємця Мартіна Тарновського [5, 1, с. 3-4].

Невірківський костел Св. Трійці, що отримав назву «Рокшицька воля», постановом першобудови у 1698 році завдячує підчасному Миколаю Рокшицькому. Мурований було збудовано 1807 р. стараннями коронного хорунжого Яна Стецького і Барбари Олізар з дому Раєвських. Костел відновлено 1927 р.

на пожертви парафіян настоятелем кс. Станіславом Ядчаком [21, с. 86].

Чарторийськ перейшов від родини Чарторийських до мінського воеводи Іоанна Паца, від нього – до заможного роду Лещинських. Згадку про акцептацію чарторийської фундації можна знайти в акті провінціальної капітули 1603 р., де говориться, що конвент засновується за бажанням і на пожертви Іоанна Паца. Цілком можливо, що домініканці на деякий час покинули Чарторийськ і повернулись лише за Самуеля Лещинського, який і здійснив на їх користь надання (2 млини, фільварок, 15000 капіталу) [24, с. 51]. У 1741 р. на кошти Уршулі з Вишньовецьких Радзивілової було вимуровано нову тринавову хрестоподібну базиліку Підвищення св. Хреста у стилі пізнього бароко.

Старокостянтинівський костел Пресвятої Діви Марії Громничої у Волинській губернії, який в теперішні часи вже не існує, був вимурований над річкою Случ у 1612 році, після чого князь Ян Острозький повністю його обладнав і запросив туди домініканців. У 1613 р. приступили до мурування монастиря. Фундатор визначив для домініканців Іршики і Пріорівку, а також десятину з інших фільварків [34, с. 229]. Він був традиційним бенефактором монастирів на Волині. Костел св. Михайла Архангела в містечку Камінь Каширський мурований 1637 р. на кошти князя Адама А. Сангушки, відреставрований на пожертви парафіян в 1830–1838 р. [21, с. 71].

Фундація в Ляхівцях була здійснена Павлом К. Сенютою близько 1612 р. Значним додатком до попереднього фондушу монастиря стала пожертва 1627р. Олександра Заславського в сумі 7200 злотих, вміщених в його маєтках [32, с. 25–28]. Будівництво монастиря було закінчено аж 1660 р. завдяки племінниці тодішньої володарки Ляхівців Катерини з Сенют Лещинської – Анни з Сенют Опалінської. В якості бенефакторів виступали родини Лещинських, Яблоновських і Сапег, про що свідчить наявність в підземеллі храму родинних склепів [1, с. 230]. Мурований костел постав на кошти самих домініканців.

Утворення перших на наших теренах домініканських храмів фіксуємо на Київщині. Їх фундації були пов'язані з початком проповідницького життя св. Яцка, котрий з 1228 р. деякий час проголошував Боже Слово й заснував тут кілька монастирів ордену. За дозволом князя Володимира Рюриковича він будує в Чернігові (св. Катерини) та на Оболоні (Пресвятої Діви Марії) перші на території України домініканські костели і монастирі, які в короткий термін часу було зруйновано. У 1608–1610 рр. у Києві, на Подолі, ченцями збудовано кам'яний тринавовий храм св. Миколая. Монастир для отців, що розташовувався біля даного костелу фондував земський суддя С. Аксак [4, с. 16].

Любарський конвент фінансований воеводою Руським Станіславом Любомирським, який отримав в посідання Любар після шлюбу з Софією Острозькою. Під час візитації генерального вікарія руської

конгрегації Кипріяна (бл. 1610 р.) згадується його переїзд з Києва до Любара, де, вочевидь, мала існувати якщо не домініканська фундація, то принаймні плани щодо її спорядження. Але архівні матеріали свідчать про 1630 рік заснування осередку й здійснення фундатором дерев'яних забудов [8, с. 1]. Найвірогідніше, ініціатором фундації була саме Софія, адже досить промовистим є зв'язок Софії Острозької з домініканцями – її сповідником був саме домініканець Адам Пекарський, який 1623 р. видав присвячений їй панегірик. Отож, дана фундація, очевидно, теж постала внаслідок персональних контактів домініканців з фундаторами [24, с. 58]. Мурований костел було зведено 1752 р. за допомогою бенефактора князя Франца-Ф. Любомирського у 1765 році [9, с. 1].

Автентичних матеріалів про утворення Овруцького осередку, обмаль. Візитації за 1819 р., які зберігаються у Державному архіві Житомирської області, свідчать, що фундація монастиря сталася у 1628 р., ім'я фундатора не називається [10, с. 1]. Окольський і Баронч вважають, що костел був заснований самим св. Яцком, хоча документально це не доведено [34, с. 203]. Неіснуючий на даний час Ходорківський осередок заснував 1742 р. й фондував підвоєвода Київський Франц К. Нігославський, призначивши для ченців село Соболювку і забезпечивши грошовою сумою 25 000 злотих. Ансамбль відбудовано у 1779 р. [34, с. 25–28].

Підводячи підсумки, можна констатувати, що в історії створення та існування домініканських осередків в Україні одну з головних ролей відігравали добродійці, що жертвували великі гроші не тільки на підтримку ченців, але й на фундаментальні архітектурні побудови, оздоблення та наповнення необхідними речами храму і монастиря. Аналізуючи склад добродійців, що вкладали гроші і допомагали становленню та існуванню домініканських осередків на Україні, насамперед можна відзначити сім'ї Потоцьких. Хоча вони могли належати до різних родинних гілок і мати відмінні герби, на означених теренах це були переважно представники золотої і срібної Піляви, котрі володіли великими земельними наділами, мали європейську освіту, були впливовими і заможними, а й водночас глибоко віруючими в Бога, займали високі посади і, як наслідок, могли продемонструвати власну шляхетність, підтримуючи жebraкуючі ордени. Серед подільських добродійців слід відзначити значний внесок у справу підтримки мендикантів родин Гумецьких та Грохольських. Добродійні пожертви врятували для наступних поколінь пам'ятки світової архітектури, а з ними й духовно-мистецький культурний шар, що пульсував на теренах України кілька століть. Висока освіта й шляхетність добродійців допомагала запрошувати висококваліфікованих архітекторів і митців, приносити в дар храму автентичні зразки образотворчого і прикладного мистецтва. З часом, у процесі досліджень, будуть відкриватися нові імена славетних фундаторів, які мають право на пам'ять поколінь.

Список літератури:

1. Aftanazy R. Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. – Wojewodztwo wołyńskie. – Wrocław, 1996. – 447 s.
2. Acta capitulorum provinciae Poloniae Ordinis Praedicatorum. – V. 1. – Roma, 1972.
3. Barącz S. Rys dziejów zakonu Kaznodziejskiego w Polsce. – II t. Lwów, 1861. – T. 2. – 483 s.
4. Білоусов Ю. Київсько-Житомирська римсько-католицька єпархія. Історичний нарис. – Житомир, 2000. – 314 с. з іл.
5. ДАЖО (Державний історичний архів Житомирської області). – Ф. 178. – Оп. 1, спр. № 495, Візити Козинського домініканського костелу 1822 р.
6. ДАЖО. – Ф. 90. – Оп. 1, спр. № 1009. Візити Луцького домініканського костелу 1832 р.

7. ДАЖО. – Ф. 90. – Оп. 1, спр. № 538 Візити Камінь-Каширського домінік. костелу 1823 р.
8. ДАЖО. – Ф. 178. – Оп. 51, спр. № 32, Візити Любарського домінікан. костелу 1820 р.
9. ДАЖО. – Ф. 178. – Оп. 51, спр. № 70, Візити Любарського домінікан. костелу 1836 р.
10. ДАЖО. – Ф. 178. – Оп. 6, спр. № 306 Візити Овруцького домінікан. костелу 1819 р.
11. Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego S. J., powiększony dodatkami późniejszych autorów i wydany przez Jana Bobrowicza. – Tom IV. – Lipsk, 1839.
12. КПДМА (Кам'янець-Подільський державний міський архів). – Ф. 685. – Римсько-католицька духовна консисторія. – Оп. 4, справа № 21, 1823.
13. КПДМА. – Ф. 685. – Римско-католицька духовна консисторія. – Оп. 4, справа № 23, 1824.
14. КПДМА. – Ф. 685. – Римско-католицька духовна консисторія. – Оп. 2, справа № 58, 1850.
15. КПДМА. – Ф. 685. – Римско-католицька духовна консисторія. – Оп. 2, справа № 133, 1862.
16. КПМЗ (Кам'янець-Подільський історичний музей-заповідник). – Книга Архібратства Св. Розарію з 1605 по 1910 р. Рукопис. – КВ 75510. – КСП № 185. – 969 с.
17. КПМЗ. – Збірка документів з архіву Смотрицького домініканського монастиря, року 1826 укладена. – КВ 105705. – Кстп – 479.
18. Monumenta Ordinis. – Т. XII. – Roma, 1902.
19. Okolski S. Russia Florida Rosis et Liliis. – Leopoli, 1646. – 172 s.
20. Орловский М. Я. Историческое описание уездного г. Летичева Подольской губернии // Подольские епархиальные ведомости, 1864. – № 14. – С. 500-508.
21. Popiek Leon. Świętynie Wołynia. – Lublin, 1997. – Т. 1. – 372 z il.
22. Prusiewicz A. Kamieniec-Podolski. Szkic historyczny. – Wilno: typ. I.Zawadzki, 1915. – 106 s.
23. Сецинский Е. Город Каменец-Подольский. Историческое описание. – Киев: тип. Кульженко, 1895. – 247 с.
24. Сінкевич Н. О. Фундації домініканських монастирів на Волині в кінці XVI – першій половині XVII ст. // Український історичний збірник 2003. – Випуск 6. – К., Інститут історії НАН України, 2004. – С. 47-70.
25. Симашкевич М. В. Римское католичество и его иерархия въ Подолии. – Каменец-Подольский, 1872. – 469 с.
26. Spież I. A. OP. Dominikanie w Kamieńcu Podolskim // Pasterz i twierdza. – Kraków – Kamieniec Podolski, 2001. – S. 249-273.
27. Szumił H. Sanktuarium Matki Bożej Łatczowskiej. – Sandomierz, 1994. – 85 s.
28. Stecki G-F. Łuck starożytny i dzisiejszy. – Kraków, 1876.
29. Słownik geograficzny Królestwa polskiego i innych krajów. – Т. V. – Warszawa, 1884.
30. ЦДІАУК (Центральний державний історичний архів України). – Ф. 220. – Оп. 1. – Спр. 63. – Володимир Волинський костел.
31. ЦДІАУК. – Ф. 2227. – Оп. 1. – Спр. 649. – Візити Володимир Волинського костелу.
32. ЦДІАУК. Ф. 25. Оп. 1. Спр. 154. Ляхівці. – Арк. 25зв.-28.
33. Шамраева А., Борисова Л. Палацовий ансамбль у Тульчині // Архітектурна спадщина України. – Ч. 2. – К.: Українознавство, 1996. – С. 138-150.
34. Wołyniak (M. I. Giżycki). Wykaz klasztorów dominikańskich prowincji ruskiej. – Kraków, 1923. – część 2. – 400 s.

Урсу Н.А.

Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко

БЛАГОДЕЯТЕЛИ И МЕЦЕНАТЫ МОНАСТЫРЕЙ ДОМИНИКАНЦЕВ НА ПРАВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЕ

Аннотация

Статья посвящена раскрытию имен и деятельности благотворителей, которые кардинально преобразовывали вид доминиканских храмов. Меценаты поднимали уровень духовно-художественной ценности зданий. Фундаторы активно стимулировали развитие сакральной архитектуры на территории Украины. От них зависело приглашение высококвалифицированных архитекторов и художников. Патроны доминиканских центров играли одну из главных ролей в деле создания культурного наследия Украины.

Ключевые слова: бенефактор, патрон, благотворитель, мениканти, костел, архитектура, доминиканский орден, конвент, монастырь.

Ursu N.O.

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University

BENEFACTORS AND PATRONS OF CLOISTERS OF THE DOMINICAN ORDER ON THE RIGHT-BANK UKRAINE

Summary

The article deals with the names and activities of benefactors who cardinally changed the look of Dominican temples. Patrons raised the level of spiritually-artistic value of the structures. Founders actively stimulated the development of sacral architecture on the territory of Ukraine. The invitation of highly-qualified architects and painters depended on them. The patrons of Dominican centres played one of the main roles in the creation of cultural heritage of Ukraine.

Keywords: benefactors, patrons, philanthropist, mendicants, cathedral, architecture, Dominican order, convent, cloister.